

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmívelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 5 frt.
Fél évre 2 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hidutca 32. sz.

HIRDETÉSI DIJ:

Árszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A fiatalság s a testi nevelés ügye.

(Az orsz. tornaversenyek alkalmából szülők és tanítók figyelmébe.)

Nap nap után támadnak hangok a fiatalság testi nevelésének előmozdítása érdekében. És nem ok nélkül. Hiszen valóban szomorú furcsaságai vannak a mai nevelésnek. A bölcsőből a gouvernánt veszi gondjai alá a gyermeket. Diktál bele német szót, gagyogtatja francziául. Hajlítja ujjait a klavir billentyűin és mind ezek mellett drákói szigorral örködik, nehogy futkározva játszó a gyermek, mert az helytelen dolog és az ő nevelési rendszeréből az ki van kizárva. Ettől a tánc és illem mester veszi gondjai alá; lesz a járszalagról alig leoldozott fiúból: uracs, a leánykából: kisasszony. Ezek aztán majmolják a nagyokat az udvarlás s a pukkedlik műfogásaiban.

Természetes ilyen körülmények között, hogy az egyszerű testedző játékok szóba sem jöhetnek. Hiszen óva vannak a csemeték a szellőtől is; sétájukat is hivatalos formások mellett felügyelet alatt, kotta szerint kell csinálniok. Így érik el a serdülési kort, sápadt arcuzal, petyhüdt izmokkal, s a mit ekkor kellene elkezdni, azon már rég túl estek; az ártatlan időtöltések ekkor már nem nyújtanak élvezetet. Az ellustult izmok, elfásult idegek, pikáns, izgató szórakozások után vágyakoznak. Gyomruk elromlik, mellük meggöthöszdik, lelkük nem képes magasabb szárnyalásra.

A leányok elvesztik azt a fizikai erőt, hogy annak idején anyai hivatásukat teljesen betöltsék, az ifjak pedig az asztal mellett a kártya és más oly szórakozásban

keresnek idegizgató mulatságot, melynek voltaképen csak az élet egyenlítőjén tal volna jogosultsága.

Olykor-olykor azonban kitör egy-egy ifjúból a meg nem szelidített vadállat; különösen oly esetekben, ha a szesz italok ereje eredeti nagy fokozottabb pezsgésbe hozza a vért. Ekkor aztán elítélik az illetőt.

Pedig kár. Hajdanában mint a finom magyar borok, szabadon forrta ki daliás játékok között a magyar ifjak vére azt az őserőt, mit a természettől, mint isteni adományt örökölt. Ma a nevelési rendszer az erőnek e kiforrását visszafojtja, mint a pezsgőt. Így aztán az erő egy része a szervezet rovására elpusztul, a másik része pedig, a mint a dugaszt lekötő zsinetet elszakítani sikerül, kifut vad erővel, s az üvegben nem marad csak a salak.

Petőfi, „a korlátlan természet vad virága” sok gyalog vándorlása által folyton edzette izmait s ez tette képessé örök szép gondolatok hátrahagyására.

Arany, Eötvös fiatalsága testi munka és szellemi alkotások között oszlott meg. Kosuthnak testét és lelkét teljesen megrokkantották volna a fogság súlyos évei, ha fiatal korában játékok s más testgyakorlatok által edzett testtel nem lép vala az igazságtalan ítélet elviselésére czellájába.

Jókai nem régiben írta le apró részletességgel, hogy fiatal éveiben a labda előállítás számtalan nehézségeit leküzdve mily szorgalommal és animóval üzte fiatal kortársaival a labdázás sportját.

A mai nevelési rendszer előli a tes-

tet, vele a szellemet; a mindenséget bevilágító kialudott, vagy alvó félben levő szövétnekek helyébe újakat, hasonlókat gyujtani alig képes.

Elvitázhatatlan igazság az, hogy a mily arányban satnyul a tömegben a fizikum, a rossz nevelési rendszer következtében, abban az arányban tántorodnak meg a jellemek. Hiszen már-már kétségbe ejtő módon szaporodik az öngyilkosok száma, terjed a korrupció; nincs nap, a midőn a táviró szenzációs sikkasztásokról nem beszél. És ha ahhoz, mit olvashatunk, hozzáadjuk mindazokat is, miket a függönyök, álarcok elfednek, sohajtván kel szárnyra az a gondolat, hogy ha a helyes irányban vezetett nevelés a társadalmon nem segít, maholnap a Diógenes lámpájával kell elindulnunk, szilárd, tiszta tántoríthatatlan jellemeket keresni.

Kora ifjúságomban egy viseltes könyvben legidősb Szász Károlynak egy beszédét olvastam valahol. A huszas életévemben tartotta, talán még az enyedi kollegiumban s mesteri vonásokkal ecsetelte milyennek kell lenni egy ifjunak, hogy az minta férfiuvá váljék. Mőhön szedtem emlékezetembe a találó vonásokat, mialatt azon elmélkedtem, mily körülmények adták az eszmét, ez annyira szép s találó vonások letételére. Egész véletlenül megnyertem a felvilágosítást is. Szász Károly, a „Herkules” című testgyakorlati lap 1885. év folyamának egyik számában maga mondja el ezt. „Én is voltam gyermek így szól, voltam kis és nagy diák; játszottam mint a többi Nagy-Enyeden volt, a hol születtem, s a híres Bethlen főiskolában tanultam.

AZ „ARANYOSVIDÉK” TÁRCZÁJA.

Sándor Kálmánnak*)

— névnapi üdvözlétül. —

Jékey Aladártól.

Ez egyszer mink is, feleség,
Szejjük meg ezt a hőjt napot.
Előmbé most szindus italt
S tégy ünnepesti falatot.
Csókhögyre bár, izleld te is
E ritka ünnepély borát.
Kocsi csak. Éljen boldogul
Az ismeretlen jó barát.

Mert ünnepesti til, azt bizony,
Kit annyi szelvéz üldözött
S ment, ment tövises utakon,
Részvétlen emberek között.
S kinek törekvő útjain
Fölfogni vérző homlokát,
Elejbe jött hivatalnól
Egy ismeretlen jó barát.

Ki sirnék földi kincs után,
Fiam tudod: nem az vagyok.
S háláltuk azt a csöppnyit is,
A mennyit egy nagy ég adott.

*) Szerzőnek nem régen megjelent könyvéből vettük át e meleghangú költeményt. A könyvről méltánylólag emlékezett volt meg lapunk is egy ismertetésben. Általán a magyar sajtó elismeréssel fogadta a költeménykötetet. S hogy a jeles költő ennek előtte mily ismeretlenül élt — mondhatni emberek nélkül — s mily kevesen ismerték tel és méltányolták: mutatja e verso, melyet méltónak tartunk közölni. Sz.

Más jó után esengtem én . . .
S úgy küldte messzeségen át
Az ígret galambjait,
Egy ismeretlen jó barát.

Más jó után esengtem én
S virraszték annyi éjszakán,
Lelkem lelkével csüggve fön . . .
Költészetem kis csillagán.
S e csillag is már haldokolt,
Már én sem láttam sugarát.
Ne csüggedj! szolt az éjben ott . . .
Egy ismeretlen jó barát.

S fehér galambok szárnyain
Egymásra jött az üzenet.
Olvastam, ifju, azt a dalt,
Elringatád a lelkemet.
Tovább, tovább! Előre, föl!
Lobogtasd lelked zászlaját!
Ha senki más, üdvözlöm én,
Egy ismeretlen jó barát.

Csak üljük meg hát, hí felem.
Az ő nevének ünnepest
És tartuk tiszteletben ám
Asztalfön itt az ő helyét.
Mert ott az ő jó lelke van,
Mosolyogva tekintget reánk
S sziníg tetézi örömnünk
Az ismeretlen jó barát.

És téged, messze-messze tájt,
Hol őseid kőszirtje áll,
Vig hun fiak körében ott,
A szittyá kedv forrásánál,

Áldjon meg vigan áldozót,
— Üritvén a kehely borát, —
Az ősz Rhabonbán szelleme,
Téged, nem ismert jó barát!

A milliósos.

— Kettős historia. —

(4) Zschokkétől — fordítja b-y.

Remény és vigasz.

Innen nem annyira az eltűnt fény szomorú emlékére, mint a kékszemű Karolina lélekemelő szomszédságára tekintgetett. Mert a boltos megtiltotta ugyan, hogy lábát küszöbére tegye, de hogy szemével felkeresse Károlinát — ezt nem lehet megtiltani senkinek.

És látogatta is pillantásaival szorgalmasan, épen úgy, mint Karolina őt. Tiszta időben egyik ablakból a másikig jól át lehetett látni. Még a tárgyak is kivehetők valának. Látta, tudta Karolina, hogy mikor megy ki a szobából, mikor megy be, mikor dolgozik, mikor vig, mikor szomorú. Viszont Kázmér is tudott mindent, a mi a boltban történik. A lányka vagy az ajtóban szokott állani, vagy az ablakban ülni. S a mint az öreg Romanus kiment a boltból, az ifju azonnal kedvesénél termett. Bizonyos jelképes beszédet találtak fel, a telegráfnak egy sajtósági fajtáját s egy év alatt a szerelmek oly tökéletességre vitték, hogy a távolból mindent össze-vissza beszélgethettek — gondolatjokat.

Nagyon ideje, sőt már szinte késő hogy a társadalom egyesített erővel munkáljon azon, hogy a fiatalságnak játszóterek berendezésével idő kijelölése és kellő utmutatással módot nyújtson és alkalmat adjon a testedző játékok üzésére.

Szerencsés gondolat a vallás és közoktatási ministertől, hogy iránytjelöl erre a május 17-re tervbe vett országos torna versenyekkel. Hiszen a nemzet ifjúságáról, mint a nemzet oszlopairól van itt szó. Ez oszlopokra nagy teher, a haza sorsa van letevé, most és a jövőben.

Kora rothadásnak engedni ez oszlopokat a legnagyobb bűn, a mit a hazával szemben elkövetnek. A kik még most is késnek cselekedni, azokra ráolvashatjuk mr. Crawley azt a mondását: hogy „mind ama szülőket és nevelőket újból iskolába kellene küldeni, a kik a fiatalságot a játéktól és a játszó terektől elvonják. A játék a gyermek eleme“.

Kuszkó István.

Az agrárizmus Magyarországon.*)

Kodolányi Antal, veterán közgazdasági író, a Löcherer Andor és Kormos Alfréd szerkesztésében folyó évi ápril elseje óta mint politikai napilap megjelenő „Magyar Föld“ben, az agrárizmussal Magyarországon foglalkozik.

Sok tekintetben érdekes Kodolányi idézett cikke, de különösen időszerűnek tartjuk, hogy Kodolányi éppen most vetette fel azt a kérdést: van-e agrárizmus Magyarországon, de kétséget nem szenved, hogy a „Magyar Föld“ mint specialiter köz- és mezőgazdasági napi lap, leginkább van hivatva arra, hogy ezen már igen számos félreértésre okot adott kérdést tisztázza. Ime Kodolányi Antal cikkének egy tömör kivonata:

De lássuk csak: hát mi is az az agrárizmus? — A legtöbben az egészséges mezőgazdasági érdekeknek azt a tulhajtását értik alatta, mely az agrárizmus név alatt akarja beléviinni a mezőgazdasági politikába a reakciót. No ennél ugyan már sok érthetőbb definíciót hallottunk, meg egy-kissé a hatásvadászat is benne rejlik a reakció szóban. A legkevésbé képesek azonban reámutatni, hogy hol létezik tehát az az agrárizmus, melyet oly könnyörtelenül akarnak üldözni, melynek diadalra jutása tönkre tenné szerintök Magyarország mezőgazdaságát és lehetetlenné tenné minden liberális(?) gazdasági politikát, minden gazdasági fejlődést.

*) Szívesen adunk tért ezen jeles cikknek, mely a „Magyar Föld“ című új napi lap programjának is tekinthető, mert a „Magyar Föld“ célul éppen a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem együttes védelmét tűzte maga elé.

akarátokat, reményöket és félelmöket, anélkül, hogy szájokat használták volna. Ha vagy egyszer véletlenül személyesen összekerülhetek csakugy magokra, azt hiszem mégis jobban felhasználják a szájukat.

Kázmér mindig remélt; Károlina mindig vigasztalt, „18 éves vagyok, szokta mondani, és te 25.“ Tökéletesen igaz. Az idő jön. Az idő megy — Kázmér dolgozik fáradatlanul. Tetszetős, előzékeny mindenki felé szemben. Előjáróit sokszor kíségeti a bajból egy-egy feladat megfejtésével, számítással, tanácsal, tervvel, javaslattal stb. Ezért mindenki szerette, tudományát dicsérte. Tanácsba vitték, ebédre hívták, bálba, kránzchenbe, piknikre stb. Minden csinos leány nyájas volt a csinos referenssel szemben; tánczolt mint egy tündér, énekelt mint egy mythologiai Isten, szavalt mint egy angyal, egy szóval benne mindem földfeletti, mert bizonyos emberekben, bizonyos emberek előtt minden föld feletti. Bizony a mi ifju Morunk 25-ik évében már szerethetett volna csinos állást az udvarnál, csak füle lett volna némely tanácsot meghallgatni, avagy szeme lett volna egy kedves kisasszonykának közelebb a szemébe nézni. De neki csak a bizalmas szomszédja számára volt szeme és füle. Ezért volt még 26 éves korában is díjtalan referens. „Hát mit csinálsz?“ szóla egyszer Károlina — már 26 éves vagy — s én 19.“ Jól mondta. Az ifju szerény vala, — szerencsésével, hogy szeret és őt szeretik, teljesen meg volt elégedve.

Talán azon mozgalom hozta ily mozgalomba, az agrárizmus rémét a falra festeni óhajtó politikusokat (?), mely most a gazdák között megindult a tekintetben, hogy lehetőleg emancipálhassák magukat a közvetítők uralma alól? s a részben, hogy minél erősebb tömörülésük által igyekezni akarnak jogos követeléseiknek súlyt is adhatni?

Vagy csak a mezőgazdáknak nem szabad panaszkodni érdekeik s jogos kívánalmaik mellőzéseért, mert különben rájuk olvassák a fiskális nemzetgazda urak, hogy agráriusok? Csak a mezőgazdáknak nem szabad érdekeiket hangoztatni a nélkül, hogy reakciót ne emlegessenek ezen jó urak?

Csak hogy gazda nélkül csinálták a számadást mert mi gazdák az agrárius szótól többé nem félünk mert tudjuk, hogy más e szónak a valódi értelme s más értelme van annak a fiskális nemzetgazda urak szájában is.

A valódi agrárius, mindenben az ipari és kereskedelmi érdekek fölé akarja emelni a mezőgazdasági érdeket, mi ellenben csak azt kívánjuk, hogy a mezőgazdasági érdekek is ép oly istápolásban részesüljenek, mint a minőben részesülnek az ipari és kereskedelmi érdekek. Mi nem akarunk egy zsarnok mezőgazdaságot az iparral és kereskedelemmel szemben, de nem fogjuk többé az ipar és kereskedelem uralmát sem tűrni fölöttünk, hanem akarjuk a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem oly triumvirátusát, mely mellett mind a három foglalkozási ág felviruljon.

S e három foglalkozási ág komoly munkához szokott férfiai, hiszük is, hogy meg fogják egymást érteni mindenkor, ha a fiskális nemzetgazda urak bölcsessége által félre nem hagyják magukat vezetni.

Hogy a gazdák mennyire figyelemmel viseljenek az ipari és kereskedelmi érdekek iránt, semmi sem bizonyítja jobban, minthogy a Fehérvártartott első gazdai kongresszuson, a kongresszusnak egy gazda tagja tette azon indítványt, hogy kéressék fel a kormány, hogy mindenütt ott, hol ipari feldolgozásra alkalmas valamely nyers termék, a helyi viszonyok kifolyásaként nagyobb mennyiségben állítatik elő s ennél fogva annak feldolgozására egy ipari vállalatnak helyes alapot szolgáltasson, az ily iparvállalatokat egy bizonyos időre tegye adómentessé s azt más uton-módon is mindennemű istápolásban részesítse! Ilyen Magyarországon az agrárizmus.

Mi tehát oly agrárius törekvést, mely megrovást érdemelne s a mely reakciót idézhetne elő, ma-még sehol sem látunk, de igenis számtalan oly dologra tudnánk oda mutatni, hol a mezőgazdasági érdekek elhanyagolva láttuk s ez egyáltalában nincs helyén egy országban, hol ma még a földmivelés oly tulsúlyban képezi az ország lakosainak foglalkozását s ezzel a mezőgazdaság elhataladása annyira érdekében áll ugy az iparos, mint a kereskedő osztálynak.

Nem azt tartom tehát én egy közgazdasággal is foglalkozó napi lap feladatainak — mondja a „Magyar Föld“ jeles cikkírója, — hogy az agrárizmus falra festett rémével még csökkentse azt a csekély érdeklődést is, a melylyel saját érdekeik iránt nálunk a gazdaközönség, fájdalom, még ma is viseltetik, hanem inkább azt, hogy buzdítsa a gazdákat a mezőgazdasági érdekek minél melegebb,

Hiszen lehetett is boldog; mert a szép Romanus leány teljes fényében ragyogott; szeretetreméltóságában minden versenytársán felülállt. A város, az udvar mind róla beszélt. Herezgek is örömet sé táltak el a bolt előtt, hogy egy pillantást vessenek a csudaszépre, és a csudabogar zsigori apjával is meretséget, barátságot kötöttek hétszilvafás nemesek. Egy olyan szépség, mint Károlina; s egy milliónak örököse, megérdemli, hogy minden szilvafát, raugot s diplomát lábához rakjon az ember, Hanem azért sem grófok, nemesurak, lovagok, állami, — hadi, — udvari, kamarillai, igazságügyi, pénzügyi, rendőri, egyházi és iskolai titkárok, sem nyilvános tanácsosok meg nem mozgathaták a vén boltosnak s ifju lánynak szívét.

Egyfelől mert egyiknek sem vala kedve ez urak közül a pudli mellé állani s szappant meg suvikszot árulni; másfelől Károlina olyan hidegen és egykedvűen nézett ez urakra, mint arra a kőből kifaragott szerencsenre, mely a pudli előtt vala felállítva kezében egy cseréppipát tartva a vásárlók szeme elé.

Fénye, szépsége, figyelme, szerelme, lélekemelő mosolya csak egyetlen egyé, az ő kiválasztottjájé volt, és ennek adatta mindezt, sőt — ha szabad önök előtt elárulnom — sőt csókját is, melyért akármelyik fejedelem trónját és koronáját hiába ígérte volna, — a szegény referensnek kérés nélkül adta — s ha nem csalódom — tucatszámra. Ez mégis elég vigasztaló volt.

(Folyt. köv.)

minél kitartóbb felkarolására, mert csak reményem, hogy az ily törekvést nem tartja agrárius törekvésnek s a kik erre buzdítják a gazdákat, agráriusoknak, mert ez esetben és ily értelemben én is agráriusnak volnék kénytelen magamat vallani.

TANÜGY.

A polgári fiu- és leányiskolák tanító kara a mult héten tartott havi rendes értekezletén igen fontos tárgy képezte a megbeszélést. Főleg a fugyerekeknél utóbbi időben hanyagság a tanulásban, s nem kielégítő magaviselet ugy az iskolában, mint az iskolán kívül feltűnően tapasztalható. Az igaz, hogy mióta volt és a mig lesz iskola, hasonló hibák mindig voltak és lesznek. De ez nem azt teszi, hogy javítani ne lehetne és ne kellene a dolgon. Az is igaz, hogy a némileg felcseperedett, kamaszkorban tébolygó gyermek vezetése legnehezebb művészet a világon. S ha ezt az iskola is csak némileg teljesítheti, felette kárhoztatandó ezt a kicsit is megakadályozni. S pedig akadályozzák, éppen azok, kiknek legjobban elősegíteniük kellene, — tisztelet a kivételeknek — magok a szülők az otthonnak praecceptorjai. Némely dologról nem is szólunk, hogy pl. sok szülő nem törődik gyermekével, csak elküldi: menj, próbálj világot, más pedig s ez a legtöbb, mert emberi gyarlóság felette nagyon érdeklődik s igen elfajult, merő kipattant szikrának tarja saját gyermekét, pedig ezt megítélni s általában nevelni helyesen csak s meleg otthonnál idegenebb kéz tudhat, a mit otthon nyerhet és a mit kell is nyernie, az csupán az édes anyától nyert vagy nyeredő gyöngédség, és finomság; fájdalom, sok gyermek ilyen nem nyer, hanem hall helyette káromkodásokat, tiszteletlenséget stb. s ugyszólva beszopja otthon az efféle utcaszéli immoralis nedveket. Az ilyen nedveket aztán nem éppen lehetetlen, de nagyon nehéz kiszáritani bármínő paedagogusnak is.

Ezeket s még több ilyet — mondom — nem is említve, leginkább azt írjuk ide, hogy vannak szülők, kik felszabadítják gyermeküket az iskolai törvények áthágására, sőt csak ugy értesítik az iskolai hatóságot, hogy aztán nem kell megbüntetni, ha a fiu pipázik, mert már nagy, s én megengedem. Még ha tréfának vehetné az ember, de nem lehet. Akarva, nem akarva, az iskolai hatóság kénytelen engedni a rendelkeznek, mert a fiunak otthon van a nagyobb iskolája, hol ő a direktor s eme kisebb iskola előjáróságát elenyésző csekélységnek, sőt aló publikumnak nézi az utcán. Hát ez bizony nagy korlátoltság. Ebből látszik, hogy régebb még gyengébb iskolák voltak, a mostani vénekről a már kitanultakról itélve. A dolagnak a vége az, hogy nevelni csak az tud, a ki neveltetett. S egy intézetnek, egy tanintézetnek alapszabályát fumigálni, ezt ugyan csak ritka neveltségű teheti.

Pompás volna, éppen most jut eszembe, ha a lupsai oláh pap meghagyná az iskolának, hogy az ő fia, ki az I. osztályban jár ugyan, de már 19 éves, a bajusza is kiszökött, tehessen tehát ugy, a mint már otthon megszokta volt, hordhassa a nagy haját, fujdogálhassa a furulyát s esetleg bagózhassék is ott a 9—10 éves gyerekkollégái között.

Az élénk értekezlet, melyen mint mindig az igazgató Varga Dénes elnökölt, érdekes eszmecseréket folytatott a tanulók jó magaviselete és tanulása érdekében tendő javításokra.

Elhatározták, hogy nagyobb hibák észlelésénél a tanári kar színe előtt, vagy éppen a tanuló ifjuság előtt fogja meginteni az igazgató az illetőt, vagy illetőket; ritkább esetben fenytendőnek a nevet elretentő például közszemlére a táblára is ki lehet tenni. E mellett előadásokon, vagy azokon kívül az ismeret-halmaz tömése mellett kettőzött figyelemmel kell kísérni a növendékek általános magaviseletét, erkölcsi, szivbeli nevelését.

A szülőknek az iskolai dolgokról való bővebb érdeklődésére, s általán a szorosabb viszony létesítésére, s ugy a növendékek tetteinek mindég ébren tartására elfogadta értekezlet Burger Györgynek amaz indítványát, hogy az évi rendes három értesítón kívül mindenik osztály-főnök havonként is küldjön tájékoztató értesítőt a szülőkhez, legalább azokról a gyerekekről, kiknél szembetűnőbb hanyatló változás történt egy hónap alatt is.

Próbáljatok meg mindenedeket, s a mi jó, azt megtartsátok!

Egy füst alatt már elmondom azt is, hogy voltam egy felolvasó ünnepélyen vasárnap, melyet ugyancsak a tordai tanítók kara rendezett a czélből, hogy a megyei tanítók segélyező egylete vagyonát növelje,

Az ifjúság dalkörének a lengyel hymnus elénekése után Váradi Lujza tanítónő ült — éljenzések közt — a felolvasó asztalhoz. Raymond francia író eszme menetén haladva komoly tartalmas előadást tartott a nevelésről főleg a leánygyerekeknél, mely nevelésnek a szülői háznál kell történnie, positiv és negatív eszközökkel. Jó, ha minden anya megsziveli az ilyen előadásokat. Fáj-

dalom, nem sok anyát láttunk a felolvasáson, s a leányiskola növendékei — tán véletlen vagy épen számítás nélkül nem voltak ott, a mi csaknem botrány számításba jő. — Különben meglehetősen szép számú közönség hallgatta; s felemlítendő, a jelen voltak között egyik kör az intelligens elemből, mely sohasem szokott hiányozni, a hol valamely társadalmi és értelmi előkelőségről van szó.

Azután szavalt Kodra Gyula műpártoló, a közönségnek frenetikus tapskitörései között, egymásután két comikus verset. Végül Volenszky Gyula polg. isk. tan. olvasott csinos dolgozatot a rovarokról. Az élvezetes és tanulságos előadások 25 frtot jövedelmeztek 10 és 20 kros díjjal a humanus kis egyletnek.

Felülfizettek Weres Ferencz 40 kr. Simó Béla tanf. 80 kr., melyért, valamint Kodra Gyula urnak a működésért köszönetet mond az egylet.

Ez alkalommal ajándékozott az egyletnek már másodízben Bauer Vilmos ur egy asztalfutót, mely 6 frt értékben járul az alaptőkéhez. A meleg érdeklődéssel küldött tárgyat szíves köszönettel vette az egylet. —

Igazán szép példája a nemességnek, hogy a tanítótestületől távol álló egyének így érdeklődnek annak morális ügye iránt.

Most halljuk, hogy Adorján tehetséges fiatal festő hosszas munkával készített egy szép nagy képet, felajánlandó a megyei tanítótestület segélyező egylete javára. A kép ki fogja sorsoltatni s jelentékeny összeggel nevelni az alapot. Különös figyelműbe s megszívélésre ajánlható ez megyei összes tanítóknak, tehát nem csupán a központiaknak; — hiszen a segélyező egylet főleg a néptanítókért van; a jótékonyági cél mellett a szerencsés nyerő egy heces tárgyat fogja tulajdonának mondani. — A kisorsolás annak idején bírul fog adadni a vidéki tanítóknak is.

Én pedig pletykáimat azzal végzem be, hogy minden jó ügynek jó sikert kívánok.

Budapesti levél.

Budapest, 1891. ápril 17.

Szerkesztő barátom.)*

Tíz nap óta vagyok itt e szép világvárosban. Futok, fáradok naponként 8—10 órát a tordai kebeles polgárok ügyében. Ez azonban nem érdekelné az ön olvasó közönségének nagy részét, arról tehát részletesen nem írok.

Kevés szabad időmet arra használtam fel, — a mi a vidéki embert leginkább is érdekelteti — meglátogattam egy pár különböző nagyobb gyárt.

A tegnap voltam a Tarnóczy Gusztáv gyárában.

A gyártelep két külön helyt van elhelyezve, egy része még most áll nagyobb szerű építkezés alatt. Láttam a már készen álló tüzi fecskendők nagy számát, melyeknek szép kiállítás és gyakorlati szerkezete meglepett. Azután részletesen a szíves házigazda kalauzolása mellett a gyártelep minden egyes műhelyeit, kerekés-, kovács-, lakatos- és öntődét s mondhatom, hogy a műhelyekben vizsgálat alá véve a készülés alatt álló gépek minden egyes részzeit, kellemesen győződtem meg, hogy úgy a feldolgozás alatt álló anyag jósága és a készítés csínje a legtulcsigazottabb kívánalmaknak is mindenekben megfelel. Én ugyan nem vagyok szakértő, de a láttak után bátran merem állítani: hogy a Tarnóczy Gusztáv gyára nemcsak a hazai, de még a külföld hasonló gyáraival is a versenyt nem csak kiállja, hanem azokat felül is mulja.

Tarnóczy Gusztáv gyárában a pontosság és szolid munka a jelszó; a mostani kor lefűző rendszere innen teljesleg ki van zárva. . . .

Aztán még engedje meg szerkesztő barátom, hogy egy pár sorral szóljak a gyártulajdonosról.

Tarnóczy Gusztáv gyártulajdonos java korában levő ember, már hosszabb idő óta a magyar képviselőház tagja, a hatvanas években Nyitra-vármegyének volt főjegyzője s daczára, hogy kiterjedt birtokkal bír, az azzal járó uri kényelmet elhagyva, szíve vonzalmát követve beállott gyárosnak, hogy hasson, tegyen a magyar ipar emelése érdekében. Őt nem a hirteleni meggazdagodási vágy, hanem a munka szeretete vezette e pályára. . . . Bár többen is követnék

*) Későn érkezvén, csak most közölhetjük. Szerk.

gazdag embereink. . . Édes atyja főispán volt, ő maga gazdag földbirtokos.

Nem szegényli a munkát, felemelőnek tartja; elítéli a tétlenséget és azt bűnnek tartja. . .

Én láttam, beszélni hallottam e munkás férfit; s mintha koszorús irónk Jókai Kárpát Zoltánját hallanám megszólalni midőn nagy lelkesültséggel a magyar gyáripár emeléséről beszélt.

Sok ilyen férfit a magyar hazának.

Még egyet megjegyzek: e gyárban úgy a hivatalnokok mint a munkások mind magyarul beszélnek — a mi itt ritkaság számba megy. . .

Fáradt vagyok — most ennyit, majd engedelmevel többlet fog irni barátja,

Rédiger Béla.

HIREK.

— **A tordai műkedvelők köre** május 2-án szombaton, vegyes darabokkal kitöltött színelőadást tart. A kör igazgatója, minden jó ügyért lelkesen mozgó Nagy Béla. hetek óta fárad a jó siker érdekében. Ez alkalommal is, mint már többször tette, a tanítók segélyező egylete javára rendezi. Előbb a „Kompánistákat“, Labich Eugen kitűnő vigjátékát Teleki fordításában adják elő a szereplők: Rákosi Gizella, Udvardi Kornélia, Dolosch Zoltán, Salamon Ferencz, Vincze Béla és Nagy Béla; utána Jacques Normándnak „A varázslat“ vigjátékát: Imecs Margit k. a. Orel Géza és Volenszky Gyula. — A két darab közét szavaltat és ének fogja kitölteni. — A közönség figyelmébe ajánljuk a buzgó műkedvelők előadását.

— **Az ujtordai kisedővoda** is megnyit folyó hó 2-án Udvardi Kornélia óvónő vezetése alatt. Reméljük, hogy a múlt évi fényes sikernek ez évben is szemtanuja lesz az érdeklődő közönség,

— **Szántó Albert** kir. főmérnök II-od osztályu kir. főmérnökké nevezetett ki. Szerencsét kívánunk a megérdemelt sikerhez.

— **Lázár Aurél** kir. ügyészt mint a lapok írják a kolozsvári kir. ügyészi állásra helyezik át. Örvendünk helyzeti javulásának, de másfelől sajnáljuk, hogy elmegy tőlünk társadalmunk minden rétegeiben kedvelt, és hivatását emberül betöltő derék kir. ügyészünk.

— **(Beküldetett) A hatóság figyelmébe.** Husvét óta már második eset, hogy ujtordai negyedünkben a „pálinka raktár“ meg a temető sikátor előtti téren a jól bepálinkázott béres-kompanyia összeverekedett. E hó 19-én (vasárnap) délután a pálinka raktár előtt mintegy husz béres időzött, kik leívnak magukat, szóváltásba elegyedtek s a kopánia két tagja kegyetlenül kezdte egyik a másikat püfölni, képzelné lehet, mily éktelen lármá van ilyenkor, melyet az összecsdült czimborák kiabálása még fokoz. Jogosan mondom mindnyájunk nevében, hogy ez árva városrész megérdemelné, hogy bár a vasárnapi órákon s isteni tisztelet alatt — egy-egy rendőr szolga czirkáljon a hajdani főtéren, legalább elejét venné az efféle kellemetlen dolgoknak; többek nevében: Csákány Sándor, ev. ref. tanító.

— **Országos vásár.** Szentgyörgynapi vásárunk jól ütött ki. Sok volt az idegen vevő. Ló és szarvasmarha elkelt 3000 darabon felül, előbbinek darabját 250 frtig, utóbbinak párját 300 frttól 460 frtig vették. A sertésvásár gyengébb volt, de annál jobb volt a kereslet a juhok iránt, mert 4000 darab kelt el és darabját 8 frttól 12 frtig vették.

— **Időjárásunk** csak nem akar már rendes kerékvágásba csökkenni. Folytonosan hideg és szél váltakozik s ezt a kedvezőtlen állapotot úgy az őszi, mint tavaszi vetések érzik.

— **Kéménygyulás.** Folyó hó 23-án reggel özvegy Zalányi Miklósné szénatéri háza kürtője kigyuladt. Az akkor éppen dühöngött nagy szélben könnyen baj lehetett volna, de szerencsésen eloltották.

— **A helybeli kir. pénzügyigazgatóságnál** egy fizetéses gyakornoki állásra nem akad pályázó. A kir. adóhivatalnál is üresedésben van egy adótisztviselő állomás. Felhívjuk az érdeklődők figyelmét az alábbi két pályázatra.

— **Pályázat.** A tordai m. kir. pénzügyigazgatóság székhelyén levő tordai m. kir. adóhivatalnál áthelyezés folytán üresedésbe jött évi 500 frt fizetés és 100 frt lakpénz élvezetével, nem különben az évi fizetés kétharmadának megfelelő biztosíték letételének kötelezettségével egybekötött VI. oszt. adótisztviselő állásra czennel pályázat hirdettetik. — Felhívjuk tehát pályázni óhajtok, hogy kérvényeiket az 1883. évi I. t. cz. 18 §-ban előírt kellékeket, nem különben eddigi alkalmaztatásukat, magyar-honpolgárságukat, erkölcsi magaviseletüket, valamint ka-

tonai kötelezettségüknek mikénti teljesítését igazoló okmányokkal felszerelve, és pedig a hivatalban állók előljáró hatóságuk, mások pedig az illetékes főispán utján jelen hirdetemények a „Budapesti Közlöny“-ben való megjelenésétől számított 14 nap alatt ezen m. kir. pénzügyigazgatósághoz annál bizonyosabban nyujtsák be, minthogy később érkezendő folyamodványok tekintetbe nem fognak vétetni. Magy. kir. pénzügyigazgatóság Tordán, 1891. márczius hó 30-án.

— **Pályázati hirdetemény.** Alólirott pénzügyigazgatóságnál egy évi 360 forintnyi segélydíj élvezetével egybekötött pénzügyi fogalmazó gyakornoki állás lévén betöltendő, felhívjuk mindazokat, kik jogot végeztek és a kik ezen állást elnyerni óhajtanak, hogy az 1883. I.-s törvényezikk által követelt minősítést beigazoló okirataikkal felszerelt s kellőképpen bélyegzett pályázati folyamodványukat, ha közszolgálatban vannak hivatali főnökök — ha nincsenek, az illetékes főispán utján, ezen pályázati hirdetemény első megjelenésétől számított 4 hét alatt alólirott igazgatósághoz nyujtsák be. M. kir. Pénzügyigazgatóság Tordán, 1891. április 16-án.

— **A magyar ipar diadala.** A tüzoltószerek gyártása terén nemcsak hazánkban, de a külföldön is csak kevés iparosnak sikerült oly ritka szép eredményt elérni, mint Walsér Ferencz országos szerte ismert gyárosnak, — kit méltán illet meg a hazai tüzoltószerek gyártása terén az uttörés érdeme. — Hogy mily nagy tevékenységet fejtett ki Walsér Ferencz ez iparág fejlesztése érdekében, élénken bizonyítja ama körülmény, hogy ez évben készült el az ő mintaszerűen berendezett gyárában a 10.000-ik tüzi-fecskendő. — A hazai ipar iránt kiválóan érdeklődő és irányadó körök e nem csekély fontosságú csemény alkalmából méltányolni kívánták Walsér Ferencz érdemeit. — E célra az országos ipar-egyesület vezérférfiai és a tüzoltóság köréből bizottság alakult, hogy az esemény emlékére fényes ünnepélyt rendezzen, melyre a hazai tüzoltók vezérférfiain kívül mindazokat az előkelségeket is meghívta, kik a hazai gyáripárnak ez ága iránt érdeklődéssel viselkednek. — A 10.000-ik fecskendőt véletlenül ép a magyar kikötő város Fume vásárolta meg a fumei tüzoltó-egylet részére. A bizottság kebeléből ennek folytán egy küldöttség alakult, hogy az ünnepélyre a Fiumében időző József főherceget, a városi hatóság s a fumei kormány vezérférfiit meghívja. — A fényes ünnepély e hó 11-én tartatott meg a fővárosi vigadóban csaknem háromszáz meghívott részvétele mellett. — Nemcsak a fővárosból, de az ország távolabbi vidékeiről, Fiuméből és Zágrábból is számosan jelentek meg. Az ünnepély napjára az ország minden részéből számtalan üdvözlő távirat érkezett az ünnepelt gyároshoz. — A nagyszámú táviratok közül különösen kiemeljük József főhercegnek Fiuméből küldött következő táviratát: „Fogadja legőszintébb üdvözlőmet a magyar ipar és a hazai tüzintézményünk körül szerzett kiváló érdemeihez. — Tartsa meg az Ur Isten még sokáig hazánk javára. — József főherceg.“ Az üdvözlők közül látjuk gróf Khuen-Héderváry horvát bán, gróf Zichy Ágost fumei kormányzó, Hertelendy József, Horváth Mihály, gróf Zichy József főispánok stb. üdvözlőit kívül, gróf Széchenyi Ödön török altábornagy, a konstantinápolyi tüzoltók főparancsnoka, Falk Miksa, Lukács György államtitkár, gróf Batthyányi Lajos stbek táviratát. A kereskedelmi kamarák, tüzoltótestületek és magánosok ez élénk érdeklődése az ünnepelt iránt, híven fejezi ki azt az általános megelégedést és örömet, melyet a hazai tüzoltó stb. szerek gyártásának fölvirágzása országoszerű keltett.

— **Az ipari és gyári alkalmazottak betegsegélyezéséről** szóló s legközelebb életbe lépő törvény egy humanus cél érdekében úgy a kisiparosra, mint a gyárosra, valamint a kis és nagy kereskedőre részben új kötelezettségeket s nem jelentéktelen terheket ró. Már magában e kötelezettségek teljesítésében való pontatlanság is jelentékeny bírsággal büntetettetik. E szempontból is szükséges tehát, hogy minden érdekelt üzletember tüzetesen megismerje e törvényt s annak rendelkezését. De különben is az érdekeltnek egy jó tanácsadó fonalán idő kell ahhoz, hogy egyik vagy másik irányban való elhatározásuk előnyeit vagy hátrányait mérlegeljék s hogy határozatuk keresztülviteléhez, esetleg a szervezéshez a kellő előkészületeket megtehessek s a szükséges tanácskozásokat megkezdhessek. Ezt jelentékenyen előmozdítja a törvénynek most megjelent magyarázatos kiadása, melyben Gelléri Mór, az orsz. ipar-egyesület titkára nemcsak a miniszter, hanem a törvényhozás szakszervezetéhez indokait is szakértelemmel csoportosította, sőt azokat saját magyarzó jegyzetével is kiegészítette. A magyarázatos kiadás legőszintébben szerzőnél (uj-utca 4.) rendelhető meg; 50 kr. előleges beküldése mellett a könyv bérmentve megküldetik. Ipartestületek, gyárak és vállalatok nagyobb számú megrendeléseknél kedvezményekben részesülnek.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A Torda-Aranyosvármegye területén levő törvényhatósági községek fentartására 1891. és 1892. években szükségessé fogadják, és pedig évenként:

a) a torda-topánfalvi községen	1830
b) a magyar-fenes-borrév-gyertyánosi községen	822
c) a torda-szentlászlói községen	546
d) a felvincz-hadrévi	420
e) a veresmart-marosújvári községen	50
f) a marosdélce-csesztvei	85
g) az egerbegy-mezőnagyvári	540
h) a gyéres-egerbegy-tóháti	290
i) a maroslekenze-mezőkapusi községen	590
k) a marosludas-mezőmehesi községen 0—7 km. szakaszán	210
összesen	5373

két köbméteres kavicsfalom szállításának biztosítása céljából **follyó évi május hó 11-én**, Torda-Aranyosvármegye alispánjának hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján versenyárgyalás tartatik.

Felhívataknak ennélfogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat Torda-Aranyosvármegye alispánjához czimezve

legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap d. e. 10 óráig nyújtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint általában a bármikor beérkezett táviratok figyelembe vételni nem fognak.

Az öt pecséttel zárt ajánlatok borítékán a czimezésen felül világosan kiírandó a törvényhatósági közút neve, melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok a torda-aranyosvármegyei m. kir. államépítészeti hivatalnál átvehető ajánlati minta és felosztási kimutatás szerint teendők.

Az esetben, ha oly kőnemre történik ajánlat, mely az építészeti hivatalnál kitett kőmintától eltér, a szállítási kivánt kőanyagot a vállalkozó pecsétjével ellátott két mintája az ajánlatához csatolandó, egyúttal a felosztási kimutatás 7. rovatában a termelési hely is — honnan a szállítás foganatosítandó lesz — megjelölendő.

Egy-egy útrészletre nézve csak egy ár hozható ajánlatba, melynek az építészeti hivatalnál kitett mintára vagy bár attól eltérő, de legalább is oly minőségű anyagra kell vonatkoznia.

Minden ajánlattevő az ajánlatok beadására kitűzött határnaptól kezdve hat hétig kötelem marad ajánlatához, s a már benyújtott ajánlatok többé vissza nem vehetők.

Az előzőleg felsorolt minden egyes útvonalra külön ajánlatok nyújthatók be.

Csupán egyes részekre vonatkozó ajánlatok csak akkor fognak figyelembe vételni, ha ily módon az egész útvonal kavicsolása biztosítva van.

Ugy az ajánlat, mint a hozzá mellékelt felosztási kimutatás szabályszerűen bélyegzendő, s mindkettő az ajánlattevő által aláírandó.

Az ajánlatokhoz a bánatpénznek a torda-aranyosvármegyei pénztárba történt befizetéséről kiállított nyugta csatolandó.

A bánatpénznek a tárgyalásnál alapul szolgáló felosztási kimutatásban kitett mennyiség után az ajánlattevő által ígért árak összegének legalább 5%-át kell kitenni.

Azon ajánlattevőknek, kiknek ajánlatai nem fogadtatnak el, bánatpénzüket az árlejtés eredménye feletti határozat után fog kiadatni.

A tett ajánlat az illető vállalkozóra nézve azonnal, Torda Aranyosvármegye közönségére nézve pedig csak azon naptól fogva kötelező, a mikor az a vármegye közgazgatási bizottsága által elfogadtatik.

A szállítási szerződés és részletes feltételek, az ajánlati minta és ennek mellékletét képező felosztási kimutatás és kőminták a torda-aranyosvármegyei m. kir. államépítészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban megtekinthetők, illetve átvehetőek.

Kelt Tordán, 1891. évi ápril hó 19-én.

Sándor János,
alispán.

1-1

alispán.

HARMATH JÓZSEF
könyv- és papirkereskedő
TORDÁN.

Ajánlja dúsan berendezett könyv- és papirkereskedését, alkalmi ajándék és dísz tárgyak nagy választékát, japáni és chinai különlegességek egyedülálló raktárát.

Első minőségű
vetemény és virágmagvait

és mindenekfelett újonnan berendezett és a kor igényeinek megfelelően felszerelt

KÖNYVNYOMDÁJÁT

a hol mindenféle nyomtatványok legrövidebb idő alatti elkészítését elvállalja.

Vidéki megrendelések a legpontosabban azonnal elküldtetnek és csomagolási díj nem számítatik.

3-3

Értesítés.

Van szerencsém a nagyérd. Tordai közönséget értesíteni, miszerint a főtéren

özy. dr. Harmath-féle házban levő
SZABÓ-ÜZLETEMET

ajánlani, melyet úgy rendeztem be, hogy a legmagasabb igényeket is képes vagyok kielégíteni.

Továbbá azt is tudatom, hogy a nálam készült

ruha-öltözetek

a legelső divat szerint lesznek kiállítva, valamint nem csak a divat, hanem a szabás s elkészítésért felelősséget vállalok. A megrendelések pontosan teljesítetnek.

Elvállalok mindennemű tisztítást- és javítást, jutányos árak mellett.

Kegyes pártfogását kérve, maradok hazaíras tisztelettel

KERTÉSZ GYULA,
férfi-szabó.

(1-3)

A
LEGOLCSÓBB MAGYAR NAPI LAP

„MAGYAR FÖLD”
KÖZGAZDASÁGI ÉS POLITIKAI NAPI LAP
TELJESEN FÜGGETLEN PROGRAMMAL

SZERKESZTIK
LÖCHERER ANDOR és KORMOS ALFRÉD.

A Magyar Föld bel- és külmunkatársai közt a politikai és közgazdasági téren szereplő férfiak egész sorát találjuk.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
negyedévre 3 forint, egy hóra 1 forint.

A „Magyar Föld” előfizetői a lap ingyenhirdetési rovatát nagy sikerrel használják.

KÜLÖNBÖZŐ MELLÉKLETEK.

Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld:
a „MAGYAR FÖLD” kiadóhivatala
3-3 Budapest, Erzsébet-körút 21. sz.

„TORDA ÉS CSALÁDAIRÓL”
KÖVENDI WERESS SÁNDOR
által összeállított mű II-ik kiadása megjelent, kapható szerzőnél,
Kolozsvártt pedig:
HORATSIK JÁNOS
könyvkereskedésében.

Légen szárított természetes istálló-trágya
darabokban vagy zuzott állapotban

NEUMAN TESTVÉREK aradi üzegtől

50%-nál több szerves anyaggal.

Viz	8	%	Összes vilsav (phosphorsav) mennyiség	3.16	%
Szerves alkatrészek	35	"	Szerves légeny (Organ. Stickstoff)	2.90	"
Hamu	57	"	Káli	1.45	"
Vizben oldható vilsav	1.28	"	Vilsavas (phosphorsavas) káli	2.46	"

Ára: 100 métermázsánként 160 forint az aradi vasúti-állomásra szállítva, zuzott állapotban 200 forint.

Kizárólagos képviselő Magyarországon, Horvátországon és Slavonia részére

Szávoszt Alphonsnál

V. ARANY JÁNOS-UTCZA II, BUDAPESTEN V. ARANY-JÁNOS-UTCZA II,
(2-3) hol minden felvilágosítás készséggel megadatik.